

Lausunto sivistysvaliokunnalle talousarvioesityksestä 2025

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt valtion nuorisoneuvostolta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 (HE 109/2024 vp).

Hallitusohjelman mukaan "Kansakuntamme menestys riippuu siitä, miten meidän nuorillamme menee." Hallitusohjelmassa korostetaan nuorten ikäryhmän tärkeyttä tulevaisuuden talouden kannalta. Valtion nuorisoneuvosto pitää kuitenkin huolestuttavana, että valtion toteuttamista talouden sopeutustoimista suuri osa kohdistuu nuoriin ja vaikuttaa merkittävästi heidän hyvinvointiinsa. Valtion nuorisoneuvoston mielestä nuoret ovat jo antaneet oman osansa julkisen talouden sopeuttamistalkoisiin.

Taustaa

Valtaosa nuorista voi hyvin, mutta nuorten hyvinvointi eriytyy jatkuvasti. Nyt suunniteltavat, ja osin jo toteutetut leikkaukset ja muut toimenpiteet, tulevat voimistamaan nuorten polarisaatiota. Valtion nuorisoneuvoston painottaa, että juuri nyt olisi tärkeää pitää huolta siitä, ettei yksikään nuori menetä otettaan elämästään ja toivoa tulevaisuudesta.

Hallitusohjelma nostaa nuoret vahvasti esiin, mutta ohjelman tavoitteet ja kirjaukset ovat ristiriidassa talouden sopeutustoimien kanssa. Positiivisia ovat nuoriin kohdistuvat toimet, mutta esimerkiksi toimeentuloon ja asumiseen liittyvät leikkaukset iskevät eniten juuri nuoriin. Leikkaukset lisäävät nuorten omaa huolta pärjäämisestä koulutukseen aikana, ja siten heikentävät mielen hyvinvointia.^{1 2}

Nuorisotyö nuorten hyvinvoinnin vahvistajana

Valtion nuorisoneuvosto pitää positiivisena budjetissa olevaa rahoitusta koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön. Tämä ennaltaehkäisevä työmuoto tuo lisää turvallisia aikuisia lasten ja nuorten koulupäiviin sekä tiivistää koulujen ja nuorisotyön yhteyttä. Lisäksi pitkäkestoisella koulunuorisotyöllä voidaan vähentää koulukiusaamista³. Koulun ryhmiä tukemalla voidaan vaikuttaa koulukiusaamiseen ja laajemmin kouluhyvinvointiin.

Valtion nuorisoneuvosto pitää myös hyvänä lisätalousarvion rahoitusta etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan, joka tullaan käyttämään tulevina vuosina. Nuorten työpajatoiminnalla ja etsivällä nuorisotyöllä on keskeinen rooli niiden nuorten tavoittamisessa, joiden elämä ei kulje suoraviivaista polkua opintojen kautta töihin. Jos näiden nuorten elämäntilannetta ja työllistymistä tukevien toimien rahoitus pienenee, se vaikuttaa suoraan palveluiden vähenemiseen ja nuoret jäävät ilman tukea.

¹ [Kela 2024: Kela laski, miten sosiaaliturvaleikkaukset vaikuttavat nuoriin – köyhtyminen yleisintä yhden aikuisen talouksissa ja työttömillä](#)

² [THL 2024: Kuinka arvioida hallitusohjelman mielenterveysvaikutuksia](#)

³ [Nuorisotutkimusseura 2024; Poikkeusoloista uuden kynnykselle. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2023](#)

Valtion nuorisoneuvosto pitää myös positiivisena valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen rahoituksen säilymisen vuoden 2024 tasolla. Hallitusohjelmassa tunnustetaan harrastamisen merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille ja halutaan panostaa harrastusten saavutettavuuteen. OKM:n budjetista tuettava järjestölähtöinen nuorisotyö on keskeinen osa nuorisotoimialaa, ja sen toiminta on jatkossakin varmistettava. Valtionavustuksiin kohdistuvat leikkaukset kaventaisivat kansalaisyhteiskunnan toimintaa, jossa tuotetaan erittäin kustannustehokkaasti harrastusmahdollisuuksia, palveluita, toimintaa ja tukea laajalle joukolle lapsia ja nuoria. Harrastukset ja yhteisöllisyys tukevat nuorten henkistä ja fyysistä hyvinvointia, sosiaalisten suhteiden muodostumista ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Yksinäisyyden kokeminen nuorilla on yhä kasvava ongelma yhteiskunnassamme ja yksi syrjäytymisen ilmenemismuodoista⁴.

Nuorisotyön kehittämistoiminnan rahoitus palautettava

Valtion nuorisoneuvosto kritisoi valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten rahoitukseen kohdistunutta leikkausta. Talousarvioehdotuksessa 2025 tämä rahoitus on poistettu.

Osaamiskeskusten painopisteet on määritelty valtakunnallisessa nuorisotyön ja nuorisopolitiikan ohjelmassa (VANUPO). Sekä hallitusohjelmassa että VANUPOssa todetaan nuorten tarvitsevan monenlaista tukea, sillä nuorten hyvinvointi vaatii toimenpiteitä. Osaamiskeskukset vastaavat laaja-alaisella nuorisoalan tutkimus- ja kehittämistyöllään näihin tarpeisiin luoden ja parantaen nuorisotyön valmiuksia edistää nuorten hyvinvointia.⁵

Osaamiskeskusten toiminta on pienelle nuorisotoimialalle merkityksellistä. Niiden kautta koordinoidaan keskeisiä nuorisoalan kehittämistehtäviä, tuodaan yhteen nuorisoalan moninaista toimijakenttää ja tehdään näkyväksi nuorisoalalla tehtävän työn merkitystä sekä toteutetaan alueellista yhdenvertaisuutta.⁶

Edellisellä osaamiskeskuskaudella kehitettiin nuorisotyöntekijöiden osaamista valtakunnallisesti, panostettiin uusiin toimintamuotoihin, toteutettiin lukuisia tutkimuksia ja oppaita niin alan kehittämisen kuin ruohonjuuritason tarpeisiin. Valtion nuorisoneuvosto on huolissaan nuorisoalan kehittämisen tulevaisuudesta, jos osaamiskeskustoiminnalle ei jatkossa löydy rahoitusta. Nuorisotyön kehittämistoiminnan vähenevät resurssit voivat vaikuttaa negatiivisesti myös perustoimintaan, joka ei tällöin pysty perustelemaan toimintansa vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä. Tällainen kehityskulku vaikuttaisi suoraan nuorten hyvinvointiin negatiivisesti.⁷

Hallituksen leikkaukset heikentävät opiskelijoiden hyvinvointia

Valtion nuorisoneuvosto on huolissaan opiskelijoiden hyvinvoinnista. Tuoreen tutkimuksen mukaan joka viides opiskelija kokee toimeentulonsa erittäin niukaksi ja epävarmaksi. Niukasti toimeentulevien osuus on kasvanut kolmessa vuodessa kuudella prosentilla. Lisäksi joka neljäs korkeakouluopiskelija on pelännyt ruuan loppuvan ennen kuin saa rahaa ostaa sitä lisää.⁸ Jo tehdyt sosiaaliturvan leikkausten yhteisvaikutukset ovat osuneet kohtuuttomasti

⁴ [Kouluterveyskysely 2023](#)

⁵ [Juvenia 2024: Nuorisoalan osaamiskeskuksilla on merkittävä rooli vahvan ja välittävän Suomen rakentajina](#)

⁶ [valtiosuunnitelman nuorisotoimialan osaamiskeskustoiminta 2024](#)

⁷ [Juvenia 2024: Nuorisoalan osaamiskeskuksilla on merkittävä rooli vahvan ja välittävän Suomen rakentajina](#)

⁸ [Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus 2024](#)

erityisesti 18–24-vuotiaisiin nuoriin aikuisiin ja yhden hengen talouksiin, esimerkiksi opiskelijoihin – sekä välillisesti myös yksinhuoltajien kotitalouksissa asuviin nuoriin⁹.

Valtion nuorisoneuvosto ihmettelee ristiriitaa hallituksen tavoitteiden ja opiskelijoiden toimeentulon heikentämisen välillä. Hallituksen tavoitteena on turvata opiskeluaikainen toimeentulo ja tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Samaan aikaan kuitenkin opiskelijoiden toimeentuloa on heikennetty opintotuen indeksijäädytyksellä sekä opiskelijoiden siirtämisellä yleisen asumistuen piiristä opintotuen asumislisälle. Tämä heikentää jo valmiiksi pienituloisten opiskelijoiden toimeentuloa entisestään.

Huoli taloudellisesta toimeentulosta heijastuu mahdollisuuksiin tavata ystäviä, syödä terveellisesti, harrastaa liikuntaa ja opiskella. Näillä tekijöillä on tärkeä merkitys nuoren mielen hyvinvoinnille.¹⁰

Nuoruuteen kuuluu itsensä ja oman paikkansa etsiminen ja valtion nuorisoneuvoston mielestä peruskoulun jälkeisen ammattivalinnan ei tulisi määritellä koko työuraa. Valtion nuorisoneuvosto on huolissaan ammatillisen koulutuksen leikkauksista, jotka kohdistuvat toista tutkintoa suorittaviin. Tämä aiheuttaa osaltaan paineita tehdä hyvin nuorena pysyviä valintoja eikä anna tilaa kasvaa ja muuttaa mieltään.

Taloustilanne horjuttaa nuorten luottamusta tulevaisuuteen

Suomen heikko taloustilanne sekä taloudellinen kriisipuhe heikentävät erityisesti nuorten luottamusta Suomen tulevaisuuteen.¹¹ Nuorten tulevaisuususkon vaalimiseen ja vahvistamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota, sillä kyseessä on huolestuttava ilmiö, jolla on laajoja, pitkälle ulottuvia ja vaikeasti ennakoitavia vaikutuksia nuoriin itseensä sekä koko yhteiskunnan ja talouden kehitykseen. Tulevaisuususko on inhimillisen hyvinvoinnin kivijalka, ja jopa tärkein nuorten elämäntyytyväisyyttä määrittävä tekijä. Vastaavasti tulevaisuususkon menettäminen on yhteydessä moniin vaikeuksiin psyykkisen ja fyysisen suoriutumisen eri osa-alueilla.¹²

Kysymys nuorten tulevaisuususkosta on merkittävä koko suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta, sillä se ohjaa nuorten elämänvalintoja liittyen esimerkiksi koulunkäyntiin ja perheenperustamiseen. Ilmiön yhteiskunnallista merkitystä voi havainnollistaa vertaamalla sitä tilanteeseen, jossa yritykset menettävät uskonsa tulevaisuuteen: ne eivät investoi, työllistä, kasva eivätkä tuota hyvinvointia. Mitä jos nuoret lakkaavat investoimasta omaan tulevaisuuteensa? Millaisia vaikutuksia sillä on Suomelle ja suomalaiselle yhteiskunnalle? Yksi konkreettinen esimerkki liittyy 2010-luvulla romahtaneeseen syntyvyyteen, joka näyttäisi olevan yhteydessä nuorten ja nuorten aikuisten tulevaisuususkon heikkenemiseen, pessimismiin ja epävarmuuden kokemukseen¹³.

⁹ [Kela 2024: Kela laski, miten sosiaaliturvaleykkaukset vaikuttavat nuoriin – köyhtyminen yleisintä yhden aikuisen talouksissa ja työttömillä](#)

¹⁰ [THL 2024: Kuinka arvioida hallitusohjelman mielenterveysvaikutuksia](#)

¹¹ [EVA 2024: Jo puolet suomalaisista joutuu venyttämään penniä – paikallaan polkeva talous syö uskoa tulevaisuuteen](#)

¹² [Nuorten aikuisten elämäntyytyväisyyden osatekijät hyvinvoinnin eri tasoilla](#)

¹³ [EVA 2021: Pessimismi varjostaa synnytyksikäisten näkymää](#)

Valtion nuorisoneuvosto vaatii vaikutusten arviointia

Nyt tehtävillä leikkauksilla ja poliittisilla toimenpiteillä on sekä välittömiä vaikutuksia, kuten mahdollisuus harrastaa liikuntaa, että välillisiä vaikutuksia, esimerkiksi mahdollisuus saada ja tavata ystäviä, nuorten elämään. Vaikutukset voivat kohdistua myös lyhyelle tai pitkälle aikavälille; ne voivat realisoitua hyvinkin nopeasti ja aiheuttaa toimintakykyä alentavaa stressiä tai muita arjen haasteita.¹⁴

Valtion nuorisoneuvosto vaatii toteuttamaan vaikutusten arvioinnin leikkausten ja politiikkatoimien vaikutuksista nuorten hyvinvointiin.

Helsingissä 03.10.2024

Valtion nuorisoneuvoston puolesta,
Jenni Palomäki
vs. pääsihteeri

¹⁴ [THL 2024: Kuinka arvioida hallitusohjelman mielenterveysvaikutuksia](#)